

De ombyttas rollernas kyrka

När det gäller att förstå förhållandet kyrka och samhälle, teologi och politik, har i den lutherska traditionen den så kallade tvåregementsläran utövat ett mycket stort inflytande. Kortfattat utgår denna modell från att Gud regerar den mänskliga tillvaron genom två »regementen», ett världsligt och ett kyrkligt. Det betyder alltså att också den världsliga, politiska överheten är en del av Guds styrelse, och den har att styra landet så att medborgarnas trygghet kan garanteras. Den har också – vilket ofta glöms bort – att garantera förkunnelsen av evangelium. Kyrkans uppgift är att förkunna evangeliet, men överlåta politiken åt det politiska ståendet. Regimentena skall alltså samverka till det bästa.

Modellen har naturligtvis både styrkor och svagheter. Om vi börjar med att definiera några av svagheterna, så är modellen för det första tillkommen i en tid då en ateism knappast förekom. Guds existens, hans bud och vilja, var en självklar realitet för alla folkets ledare, både världsliga och andliga. Så är det knappast idag. Någonstans förutsätter väl också modellen, för det andra, att den som utövar makt är klar över dels ansvarsfördelningen, dels inför vem man svarar. Tvåregementsläran, som utgår från att all makt ytterst är av Gud, står härvidlag i en omedelbar konflikt med vår samtids tanke på att all makt utgår från folket. Man kan också, för det tredje, fråga om rågången mellan de två sorternas styrning någonsin varit tillräckligt tydlig, och om modellen fungerat så väl som teorin gett vid handen.

Men modellen har också sina styrkor. Grundläggande uttrycker den en biblisk tanke just om att överheten är av Gud, att den ingår i Guds styrelse, och att denna överhet inte bär svärdet förgäves (Rom 13:1-7). Hur detta i sin tur skall förstås i varje konkret fall, exempelvis där överheten förgriper sig mot Guds lag och tjänst och förtrycker människor, är däremot inte alltid så enkelt att begripa.

Modellens tydligaste styrka är emellertid att den markerar en tydlig skillnad och gräns mellan politikens och kyrkans grundläggande uppgift. Kyrkans uppgift är först och främst att förkunna evangelium. En sådan förkunnelse kan i sin konkretion bli politisk, men då först som en konsekvens. För att göra det övertydligt: Kyrkans första uppgift handlar om människors frälsning, inte människors sociala situation, medan statens första ansvar inte är människans frälsning, utan hennes sociala trygghet. Men, och detta är viktigt: om frälsningen, kärleken till Gud och medmänniskan, är viktig, då blir också frågan om medmänniskans situation viktig. Men för att perspektiven skall bli rätt, måste man se i vilken ordning det ena och det andra kommer.

När kyrkans budskap omsätts politiskt, då är det tänkt att bäras ut genom hennes medlemmars engagemang – i familjen, i arbetslivet och i det politiska livets alla nivåer. Här finns alltså en enorm uppgift för ett bemyndigat kyrkans lekfolk att utföra en stor uppgift i sin vardag, med en alldeles särskild kallelse, i sin egen rätt. När exempelvis en kristen sitter som nämndeman, när hon eller han engagerar sig fackligt, i en kommunal nämnd, i kommunfullmäktige, eller i den lokala idrottsföreningen, då utövar hon en kristen kallelse och tjänst; hon är kyrka i sitt

sammanhang. Uppdraget till kyrkans lekfolk är därför att engagera sig i alla de sammanhang där en kristen röst gör skillnad!

Men samtidigt är det på denna punkt som Svenska kyrkan är de ombytta rollernas kyrka. Lekfolkets politiska engagemang, det som skulle rikta in sig på att förändra och förbättra samhället, det riktar sig istället ofta inåt, mot den kyrkliga organisationen. Aldrig blir det mer absurt och för Svenska kyrkan unikt, än när ärkebiskopen åker till USA för att propagera för en viss miljöpolitik (*Kyrkans tidning* 2 maj 2013), medan det politiskt organiserade lekfolket ånyo gör sig redo för sin politiska kongress (kyrkomötet), där de beslutar i den ena lärofrågan efter den andra. Ombytta roller, alltså.

Det politiska engagemang som skulle vara det kristna lekfolkets, att exempelvis engagera sig för miljön, i sociala frågor, för en human migrationspolitik etc., har kyrkans ämbete med ärkebiskop Wejryd i spetsen övertagit. Bilden förstärks av hans i det närmaste totala tystnad kring frågor som i utgångsläget mer direkt rör kristen tro – människans frälsning, synd och nåd, de oföddas okränkbara rätt till liv etc.

Ärkebiskopen tycks tro, att han och Svenska kyrkan är relevant när den stämmer in i den politiskt korrekta kören, när hon säger det som flertalet andra tyckare säger. Men kyrkan är faktiskt relevant först när hon säger det som evangeliet bjuder, det som ingen annan säger. Kyrkans relevans är kostbar, och ger inga applåder från tidningarnas ledarsidor. Till en sådan relevans har ärkebiskopen och hans kollegor långt.

De ombytta rollerna ger en kyrka där det politiskt organiserade lekfolket – övriga får knappast vara med – fattar beslut om lära och inriktning, och ämbetet, med kyrkans biskopar och dess ärkebiskop i spetsen, blir tjänstemän, sådana som har att utåt stå upp för den aktuella politiska inriktningen. Konsekvensen av detta blir en kyrka som knappast är relevant, helt enkelt därför att hon säger det som vem som helst kan räkna ut, det som just nu står överst på den politiska dagordningen och nämns mest i massmedia. Genom sin politisering har kyrkan blivit en spegelbild av samhällets opinioner. Vidare har hon blivit inkrökt i sig själv, vilket syns i den stora mängd tid, kraft och kompetens som läggs på att göra om och »förbättra» den kyrkliga organisationen. Frågan är om detta har med Guds rike att göra?

Kyrkan måste våga se sin alldeles unika potential som samhällsaktör, nämligen ett be-myndigat lekfolk, verksamt och aktivt över i stort sett hela samhället. Ämbetsbärarnas uppgift är att ge detta lekfolk en sådan andlig kost, en sådan undervisning och vägledning, att de, på evangeliets grund i en sann kristen kallelse, kan ta ut riktning mot ett gott samhälle, genomsyrat av kristen tro och kristna värderingar. Här kan den gamla tvåregementsläran, rätt förstådd och anpassad till 2000-talets förhållanden, ge vägledning. Stat är stat, och kyrka är kyrka. Samtidigt kommer de alltid att påverka varandra. I detta ligger både en risk och en möjlighet. Risken är att kyrkan förvärldsligas – det ser vi uppenbara uttryck för i dagens Svenska kyrka. Men möjligheten är att kristen tro får påverka och genomsyra politiken. Men ska det kunna ske, då måste det återigen till ombytta roller.